

УДК 341.1/3

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/283-284

Іванна ЗДРЕНИК

доцент кафедри теорії права,
конституційного та приватного права
Львівського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ КОНФЛІКТІВ

У сучасному міжнародному контексті організації стають важливими гравцями у зусиллях забезпечення міжнародної безпеки, сприянні мирному врегулюванню конфліктів та у формуванні стійких основ для міждержавної взаємодії. Втім, сучасні конфлікти з їхньою складною природою та мінливими формами ставлять перед міжнародними організаціями ряд безпрецедентних викликів. Виклики включають необхідність адаптації до нових форм воєнних дій, потребу у зміцненні міжнародного права, ефективнішу координацію дій та використання новітніх технологій для досягнення мирних цілей. Разом із тим виклики відкривають нові перспективи для розвитку міжнародних організацій шляхом розширення інструментарію впливу, залучення громадянського суспільства до миротворчих процесів та посилення співпраці з регіональними організаціями.

Європейські науковці виокремлюють серію функцій міжнародних організацій, які відіграють вирішальну роль у стабілізації глобальних процесів та вирішенні міждержавних проблем. Передусім акцентується на проведенні моніторингу та аналізу виявлених проблем, що дозволяє ідентифікувати актуальні виклики та знаходити ефективні шляхи їх вирішення. Окрім цього, регулювання та стабілізація світової економіки виступають ключовими напрямками діяльності, спрямованими на забезпечення економічного зростання та зниження рівня міжнародних економічних напружень [1].

Допомога іншим країнам у вирішенні конфліктних ситуацій та проведення прозорої економічної політики є ще однією важливою функцією, яка підкреслює роль міжнародних організацій у забезпеченні миру та стабільності у світі. Через ці дії міжнародні організації виступають не лише як координатори або посередники, але й як активні учасники у формуванні більш справедливого та безпечного міжнародного середовища [1].

Національні уряди в рамках своєї превентивної діяльності можуть спиратися на підтримку міжнародних організацій, особливо тих, що входять до системи Організації Об'єднаних Націй. Основний акцент цих організацій зосереджений на вирішенні питань, пов'язаних із політичними та військовими конфліктами. У процес вирішення зазначених питань активно залучаються також неурядові організації, зокрема Міжнародний комітет Червоного Хреста, а також інші неурядові актори, які відіграють значну роль у цьому контексті.

Слід підкреслити, що серед усіх міжнародних організацій виділяється Організація Об'єднаних Націй (далі – ООН), яка є глобальною, універсальною, багатоаспектною міждержавною установою. Первинною місією ООН є підтримка міжнародного миру та безпеки, що реалізується через запобігання конфліктам, сприяння сторонам у досягненні миру, здійснення миротворчих операцій та створення умов для зміцнення миру. ООН також відіграє ключову роль у сприянні сталому розвитку, захисті прав людини, розвитку та дотриманні міжнародного права. Крім того, ця організація координує гуманітарні допомоги. Таким чином, ООН як глобальна, універсальна, багатофункціональна міждержавна організація охоплює майже всі аспекти людської діяльності, включаючи економіку, і має суттєвий вплив на формування міжнародних економічних стратегій та організацію безпекових заходів [2].

Щодо Європейського Союзу, то він зі свого заснування бере активну участь у реформуванні безпеки в різних аспектах, включно з поліцейськими та військовими операціями, зміцненням верховенства права, судової та пенітенціарної систем. Європейський Союз реалізує ініціативи щодо реформування безпеки на трьох взаємопов'язаних рівнях: на рівні громад, на рівні держав-членів та у співпраці з міжнародними організаціями [3].

Організація з безпеки та співробітництва у Європі (далі – ОБСЄ) виступає як найбільша регіональна організація, об'єднуючи 57 країн-учасниць. Відповідно до

Гельсінкського Заключного Акта 1975 р. ОБСЄ охоплює широкий спектр діяльності, включаючи безпеку, співробітництво у сферах економіки, науки, технологій, навколишнього середовища, а також гуманітарні аспекти, а саме: права людини, інформацію, культуру, освіту тощо [4].

На відміну від інших колективних систем безпеки, Північноатлантичний альянс (далі – НАТО) забезпечує безпрецедентні гарантії безпеки, територіальної цілісності, недоторканності кордонів та державного суверенітету. Заснована 4 квітня 1949 р. для колективної оборони країн Західної Європи та Північної Америки, НАТО займається не лише демократичним керівництвом у сфері безпеки, але й миротворчою діяльністю [5].

Зазначимо, що сучасні конфлікти характеризуються значною складністю та динамічністю, що вимагає від міжнародних організацій адаптації до нових умов глобальної безпеки. Особливістю сучасної міжнародної арени є зростання ролі недержавних акторів, розвиток гібридних війн, поширення інформаційних війн та кібератак, що ускладнює процес вирішення конфліктів та вимагає нових підходів до безпеки. Одним із ключових викликів для міжнародних організацій є недостатність ресурсів. Багато організацій стикаються з обмеженнями у фінансуванні та персоналі, що стримує їхню здатність ефективно реагувати на глобальні загрози та виклики.

Крім того, відсутність єдності серед членів міжнародних організацій стає значною перешкодою для досягнення консенсусу та ефективного вирішення міжнародних конфліктів. Різні держави-члени можуть мати різні національні інтереси та пріоритети, що ускладнює процес прийняття спільних рішень.

Неефективність деяких миротворчих операцій також виступає як виклик для міжнародних організацій, оскільки не всі операції змогли досягнути поставлених цілей, що підкреслює потребу в оцінці та адаптації стратегій миротворчості. Окрім того, міжнародним організаціям часто не вдається запобігти виникненню нових конфліктів, що вказує на необхідність посилення механізмів превентивної дипломатії та раннього попередження.

Проте вважаємо, що попри існуючі виклики, перед міжнародними організаціями відкриваються значні перспективи для покращення їхньої діяльності. Одним з ключових напрямів є реформування Організації Об'єднаних Націй, зокрема через посилення ролі Генеральної Асамблеї та Ради Безпеки, що може сприяти більш ефективному вирішенню глобальних проблем та конфліктів. Також значний потенціал має розширення співпраці з регіональними організаціями, такими як Організація з безпеки та співробітництва у Європі та Африканський Союз, що дозволить залучати локальні ресурси та знання для вирішення специфічних регіональних конфліктів.

Важливою перспективою є також використання новітніх технологій, які можуть революціонізувати миротворчі операції та системи раннього попередження конфліктів. Посилення дипломатії та дипломатичних зусиль для мирного вирішення конфліктів є ще однією важливою перспективою. Ефективна дипломатія може допомогти уникнути ескалації конфліктів та знайти прийнятні для всіх сторін рішення, що є критично важливим для забезпечення тривалого миру та стабільності.

Крім того, підтримка розвитку та вдосконалення систем, які забезпечують підтримку країнам, що розвиваються, дозволить зменшити соціально-економічну напругу, яка часто слугує родючим ґрунтом для конфліктів. Підвищення обізнаності та залучення громадськості до питань міжнародної безпеки може сприяти формуванню більш міцної та стійкої основи для мирного співіснування народів.

Таким чином, попри існуючі виклики, міжнародні організації мають величезний потенціал для розвитку та покращення своєї діяльності, що може сприяти створенню більш мирного та стабільного світового порядку.

1. Лікарчук Д.С. Роль міжнародних організацій у врегулюванні зовнішньополітичних конфліктів. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2020. Вип. 5. С. 35–44.

2. Назаровська І. Г. Основні суб'єкти превентивної дипломатії. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип. 108. Ч. I. С. 115.

3. Даниленко О. Ю., Сергієнко Т. І. Політичний конфлікт як форма політичного розвитку. *Тиждень науки – 2020. Юридичний факультет* : тези доп. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя 13-17 квіт. 2020 р.). Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2020. С. 148–150.

4. Цілісність сектору безпеки. *DCAF*. URL : <https://securitysectorintegrity.com/uk>.

5. Загальна інформація про НАТО. *Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу*. URL : <https://www.center.gov.ua/component/k2/item/3982-загальна-інформація-про-нато>.